

А.Р. Мандыкаева¹, Г.Б. Капбасова², Д.А. Жансерикова²,
Р.Т. Алимбаева²

¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

²Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті,

Қарағанды, Қазақстан

(E-mail: alma.mandykaeva@mail.ru, kargu_ps@mail.ru, dibis68@mail.ru,
alimbaeva_21@mail.ru)

Ата-ана бейнесі және жастардың өз ата-аналары туралы көріністерін зерттеу

Аңдатпа. Ғылыми мақала психологиялық тұрғыда отбасы мәдениетімен тығыз байланысты ата-ана бейнесі, жастардың өз ата-аналары туралы және өзінің ата-ана ретіндегі көрінісі мәселелерін зерттеуге арналады. Ата-ана мінез-құлқының бала үшін меңгерген үлгілері оң болуы үшін бала-ата-ана қарым-қатынасы эмоционалды және рухани жақын болуы және ата-аналардың балаларға деген сүйіспеншілігі отбасылық өмірдің басты құндылығы болуы тиіс. Мұндай жағдайда тәрбие баланың құқықтарын құрметтеуге негізделген ата-аналар мен балалардың тең құқылы ынтымақтастық сипатына ие болады, сондықтан мақалада зерттелінетін мәселелер зерттеудің өзектілігін анықтайды.

Осы жұмыс аясында біз ата-аналардың бейнелері мен жас адамдардағы жеке ата-ана туралы көріністерінің өзарабайланысын зерттеуге назар аудардық және теориялық тұрғыда зерттеген көптеген авторлар болашақта жастардың ата-ана мен ата-ана мінез-құлқына деген көзқарасты анықтайтын маңызды компонентті олардың ата-ана туралы көріністерімен, баланы тәрбиелеу процесіне байланысты эмоцияларымен, сондай-ақ туылмаған баланың бейнесі және өзін әлеуетті ата-ана ретінде көрсетуімен байланыстырады. Жастардың көріністеріне тәрбие процесін жоспарлайтын және жүзеге асыратын жеке ата-ана әрекеттері, ата-ана жағдайындағы өмір салты, сондай-ақ жалпы ата-ана мінез-құлқы бейнелері кіреді

Екі ата-ананың (әке мен ананың) бейнелерін ескере отырып, мәселені эмпирикалық зерттеу тұрғысынан жан-жақты қарастыруды ұйғардық.

Осыған байланысты зерттеудің мақсаты болған ұлдар мен қыздардағы осы бейнелер мен ата-ана туралы көріністерінің өзарабайланысын зерттедік.

Нақты зерттеу барысында алынған нәтижелердің сенімділігі зерттеу пәні мен мақсатына сәйкес келетін әдістемелерді қолдану арқылы алынған деректерге, эмпирикалық мәліметтерге сандық және сапалық талдау жасау арқылы анықталады.

Түйін сөздер: әке бейнесі, ана бейнесі, отбасы тәрбиесі, қорғаныс механизмдері, эмоционалды қатынас, бала-ата-ана қатынастары, құндылық қатынасы, ата-ана көрінісі, мінез-құлық бейнесі, құндылықты-мағыналық компонент, отбасы моделі.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2023-145-4-312-320>

Кіріспе

Ата-аналар бейнесі мен ата-ана туралы көріністердің өзара байланысы мәселесін зерттеу кешенді сипатқа ие және мұны түсіну отбасы тақырыбымен, жас ұрпақтар тәрбиесі, отбасы мәдениетімен тығыз байланысты. Жалпы, отбасында бірге өмір сүру қажеттілігіне терең енетін психологиялық қатынастар - бұл әртүрлі тұлғалардың қатар өмір сүру саласы,

ерлі-зайыптылар, ата-аналар мен балалар арасындағы психологиялық қайшылықтарды, психологиялық үйлесімділікті, психологиялық жағымсыз ахуалды жеңу.

Жастардың отбасылық өмірге психологиялық дайындығын қалыптастыру проблемасының көптеген аспектілерінің ішінде ең маңыздыларының бірі ретінде қазіргі қоғамдағы отбасы мен некенің рөлін дұрыс түсінуді атап өтуге болады, бұл өз кезегінде олардың көзқарастарын қалыптастыру ерекшеліктеріне, некеге тұруға және бала тууға бағдарлануына байланысты.

Қазіргі уақытта біздің мемлекет отбасы институтын нығайту бойынша айтарлықтай шаралар қабылдауда. Мұны қазақстандық отбасылардағы жағымсыз тенденцияларға байланысты туындаған мәжбүрлі мәселе деп атауға болады. Атап айтқанда, ажырасу санының артуымен моно-ата-ана отбасыларының саны едәуір өсті, жасөспірімдердің жүктілігі жиілеп кетті (соңғы 5 жыл ішінде 33 051 жағдай тіркелді), бұл жас аналардың өз балаларын тәрбиелеу үшін жауапкершіліктен бас тартуының себептерінің бірі, қатыгездік пен зорлық-зомбылық қазіргі отбасыларда жиі кездесетін құбылыс болып қала береді. 2 жастан 14 жасқа дейінгі әрбір екінші бала отбасында жазаның қатаң түрлерін сезінеді, ал балалардың 67% - ы өз отбасында өзін қауіпсіз сезінбейді [1].

Бұл теріс тенденциялар шұғыл шешімдерді қажет етеді, өйткені отбасы бұл адамның бүкіл өмірлік циклімен бірге жүретін маңызды топ. Ата-аналардың мінез-құлық үлгілерін қадағалай отырып, балалар ата-аналар мен балалар (әке мен бала, ана мен бала) арасындағы қарым-қатынас модельдерін қабылдайды [2]. Ата-ана мінез-құлқының бала үшін меңгерген үлгілері оң болуы үшін бала-ата-ана қарым-қатынасы эмоционалды және рухани жақын болуы керек. Ата-аналардың балаларға деген сүйіспеншілігі отбасылық өмірдің басты құндылығы болуы керек. Мұндай жағдайда тәрбие баланың құқықтарын құрметтеуге негізделген ата-аналар мен балалардың тең құқылы ынтымақтастық сипатына ие болады.

Жоғарыда айтылған мәселелер зерттеудің өзектілігін анықтайды.

Осы жұмыс аясында біз ата-аналардың бейнелері мен жас адамдардағы жеке ата-ана туралы көріністерінің өзарабайланысын зерттеуге назар аудардық. Көптеген авторлар болашақта жастардың ата-ана мен ата-ана мінез-құлқына деген көзқарасты анықтайтын маңызды компонентті олардың ата-ана туралы көріністерімен, баланы тәрбиелеу процесіне байланысты эмоцияларымен, сондай-ақ туылмаған баланың бейнесі және өзін әлеуетті ата-ана ретінде көрсетуімен байланыстырады. Жастардың көріністеріне тәрбие процесін жоспарлайтын және жүзеге асыратын жеке ата-ана әрекеттері, ата-ана жағдайындағы өмір салты, сондай-ақ жалпы ата-ана мінез-құлқы бейнелері кіреді.

Р. В. Овчарованың анықтамасына сүйене отырып, «ата-ана туралы көрініс» деп біз «ата-ананың нақты фактісі әлі болмаған кезде оны қиялда қайта жаңғырту арқылы, ең алдымен, ата-ана отбасындағы тәжірибе негізінде пайда болатын ата-ана құбылысының көрнекі бейнесін» түсінеміз [3].

С. И. Левикованың зерттеулеріне сәйкес, «ерікті ата - ананың бейнесін қалыптастыру және қалыптастыру жастық шақта қалыптасады, ал отбасылық өмірге дайындық өмірдің алғашқы кезеңдерінде басталады» [4].

О. А. Карабанова ата-ананың тәрбиеші ретіндегі бейнесін және баладағы отбасылық тәрбие жүйесінің бейнесін бала-ата-ана қарым-қатынасының интегративті көрсеткіші ретінде ажыратады. Бұл тұрғыда «ата-ана мен бала бейнесінің бала - ата - ана қарым - қатынасындағы рөлі бірлескен қызмет міндеттерін шешуде және баланың үйлесімді дамуының қажетті жағдайларын қамтамасыз етуде келісімділік пен ынтымақтастыққа қол жеткізу мақсатында көрсетілген қарым-қатынас жүйесінде қалыптастырудан тұрады» [5].

Біз ата-аналардың бейнесін баланың санасындағы ата-аналардың сипаттамаларының субъективті көрінісі ретінде қарастырамыз, оған ата-аналық қарым-қатынастың ерекшеліктері, ата-аналардың сыртқы және психологиялық қасиеттері кіреді.

Э. Галински өз еңбектерінде ата - ана бейнесінің алты кезеңін ажыратып көрсетеді және бұл кезеңдердің ерекшеліктері, олардың мазмұны мен дәйектілігі ата-ана мен баланың

ынтымақтастығын дамыту логикасымен белгіленеді. Алғашқы кезең, ата-ана бейнесінің қалыптасуы, яғни баланы көтеруден бастап бала өмірге келгенге дейін жалғасады және ата-аналық позицияны қалыптастыруда бастапқы болып саналады. Дәл осы кезеңде ата-ана мен бала арасындағы қарым - қатынастың бастапқы бейнесі, атап айтқанда тәрбиенің мақсаттары мен құндылықтары туралы түсінік, эталон ретінде идеалды ата-ананың бейнесі, бала туралы түсінік және онымен қарым-қатынас қалыптасады.

Осылайша, өз ата-аналарының бейнесі отбасында баласымен қарым-қатынас құру моделіне әсер етеді және психологиялық ғылымда танылған факт болып табылатын жаңа ата-ана-бала қатынастарының ерекшеліктерін анықтаудың маңызды факторы болып табылады. Дегенмен, осы әсердің механизмдерін ашатын нақты эмпирикалық зерттеулер әліде жеткіліксіз.

Нақты ата-аналардың бейнелері мен олардың ата-аналары туралы көріністерінің өзарабайланысы мәселесін шешуге тырысқан біз қарастырған зерттеу жұмыстарының қатарына А.В.Левченко, А.Г.Долгих сияқты психологтардың еңбектері, сондай-ақ В.И.Брутманнның, М.Г.Панкратовтың және С.Н.Еникоповтың еңбектері кірді [6,7]. Бұл зерттеушілер ата-ана туралы көріністері және оған деген көзқарасқа тек ата-ана бейнесінің өз жынысына әсер етудің маңыздылығы туралы айтты.

Біз бұл мәселені екі ата-ананың (әке мен ананың) бейнелерін ескере отырып, жан-жақты қарастыруды ұйғардық, осыған байланысты осы зерттеудің мақсаты болған ұлдар мен қыздардағы осы бейнелер мен ата-ана туралы көріністерінің өзарабайланысын зерттедік. Біздің зерттеуіміздің объектісі - ұлдар мен қыздар, пәні - шынайы ата-аналардың бейнелері мен ұлдар мен қыздардағы өздерінің ата-ана болуы туралы көріністерінің өзарабайланысы.

Зерттеу әдістері.

Зерттеудің белгіленген мақсатына сәйкес біз келесі әдістемелерді таңдадық:

1. Авторлық сауалнама, балалық шақтағы зерттеуге қатысушыларға ата-аналық қатынастың ерекшеліктерін және олардың ата-ана туралы көріністерінің құндылық-семантикалық компонентінің ерекшеліктерін зерттеу үшін құрастырылған.

2. Үш нұсқадағы Е.Н. асылева, А.В.Орлов «Әлеуметтік отбасылық рөлдер» әдістемесі: «Менің болашақ ата-ана рөлдерім», «Менің анамның рөлі», «Менің әкемнің рөлі» өзін әлеуетті ата-ана ретінде түсіну үшін, сәйкесінше жастардың санасында анасы мен әкесінің бейнесін анықтауға арналған.

3. М.Эткиндтің түрлі-түсті қатынас тесті (ТҚТ) өзінің ата-анасына, сондай-ақ оның ықтимал ата-анасына эмоционалды қатынасты зерттеу үшін қолданылады.

Жұмыста алынған нәтижелердің сенімділігі зерттеу пәні мен мақсатына сәйкес келетін әдістемелерді қолданумен, алынған деректерді өңдеу үшін математикалық статистика әдістерін қолданумен қамтамасыз етіледі.

Талқылау.

Зерттеуге қатысқан сыналушылардың жалпы саны - 65 адам. 33 ұл және 32 қыз (19-23 жастағы, толық отбасынан шыққан, некеде тұрмайтын және балалары жоқ).

Жыныстық аспектіден басқа, біз ата-аналардың балалық шақтағы зерттеуге қатысушыларға қатынасын сипаттау сипатын ескердік және сыналушыларды осы сипаттаманың екі санатын бөлдік:

1. Ата-ана қарым-қатынасының жағымды бейнесі: ата-ананың қатынасын махаббат, қабылдау және қамқорлық негізінде сипаттау;

2. Ата-ана қатынасының теріс бейнесі: ата-ананың қатынасын бала тәрбиесіне қатыспау және жеткіліксіз қатысу негізінде сипаттау.

Бөлінген санаттар зерттеуге қатысушылардың балалық шағында ата-аналармен қарым-қатынас тәжірибесінің ерекшеліктерін ескеруге және оларды жынысы мен бала кезіндегі ата-аналардың қатынасын сипаттау сипаты негізінде 4 топқа бөлуге мүмкіндік берді.

Сонымен, алғашқы екі топқа ата - аналардың балалық шағында оларға деген оң көзқарасы бар ұлдар мен қыздар, ал екіншісіне - бала кезіндегі ата-аналық қарым-қатынастың теріс бейнесі бар ұлдар мен қыздар кірді.

Нәтижелер.

1. Балалық шақта ата-аналық қарым-қатынасты махаббат пен қамқорлыққа негізделген деп сипаттаған ұлдар мен қыздар болашақта ата-ана болуды жоспарлап отыр. Сондай-ақ, олардың көпшілігі ата-ана болуды адам өмірінің маңызды және ажырамас бөлігі деп санайды (92% қыздар мен 88% ұлдар).

Сонымен қатар, олардың көпшілігінде ата-ананың үйлесімді мотивтері бар, бұл болашақ балаға деген қарым-қатынасын болашақта өмірінің маңызды бөлігі ретінде және оны жақсы көретін адам ретінде көрсетеді. Нәтижелер 1-кестеде келтірілген.

Кесте 1. «Сіздің балаңыз сіз үшін кім болады?» сұраққа берілген жауаптардың пайыздық көрсеткіштері

Жауаптар нұсқасы	Болашақта	Кім, кімді жақсы көреді	Үміт пен тірек	Одақтас	Кім жақсы болады
Ұлдар тобында	59	22	8	4	7
Қыздар тобында	48	30	4	11	7

2. Бала кезіндегі ата-аналық қарым-қатынастың оң бейнесі бар ұлдар мен қыздар болашақ балаға және ата-ана ретінде өзіне деген оң көзқарасқа ие. Олар көбінесе болашақ балаға қатысты қуаныш пен оптимизм эмоцияларын сезінеді. Болашақта бұл жастар өздерінің ата-аналық рөлін орындауда көбінесе жеңіл, үмітпен қарайды. Қыздар көпшілігі, әсерлі және бастамашыл аналар, ал ұлдар оптимистік, сабырлы және талапшыл әкелер сияқты сезінеді.

Жоғарыда келтірілген нәтижелер балалық шақтағы зерттеудің осы қатысушыларына құндылық ретінде ата-аналық қарым-қатынас олардың балаларға және олардың ықтимал ата-аналарына жағымды, құндылық қатынасын қалыптастыру үшін қолайлы негіз болғанын көрсетеді.

3. Бала кезіндегі ата-аналық қарым-қатынасты олардың тәрбиесіне қатыспау және жеткіліксіз қатысу негізінде сипаттаған ұлдар мен қыздар болашақта ата-ана болуды жоспарламайды және ата-ана болуды адам өмірінің маңызды және ажырамас бөлігі деп санамайды.

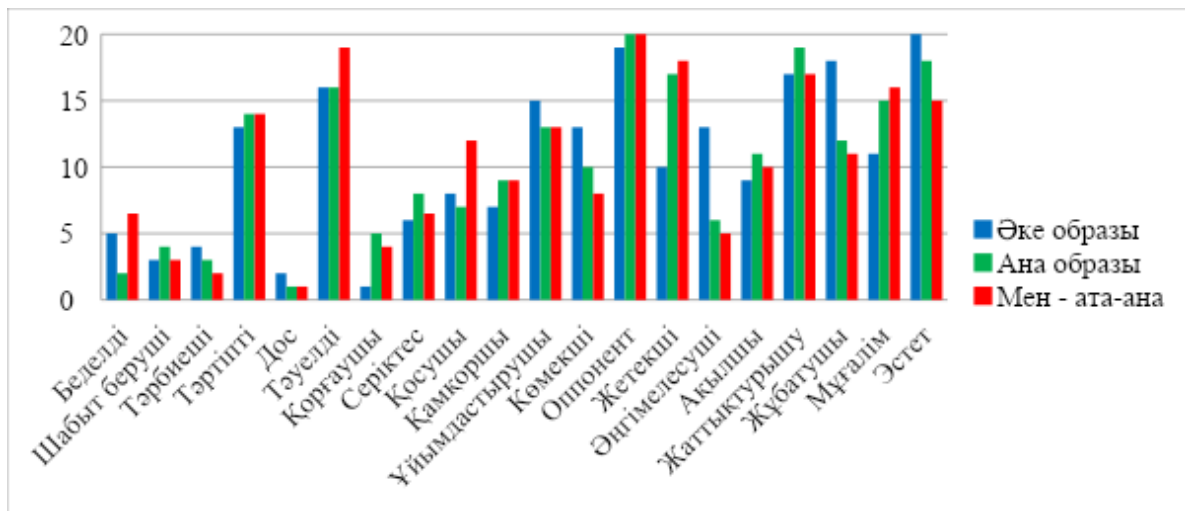
4. Бала кезіндегі ата-аналық қарым-қатынастың теріс бейнесі бар ұлдар мен қыздарда болашақ балаға және ата-ана ретінде өзіне деген теріс көзқарас басым болады. Бұл болашақ ата-ана болу мүмкіндіктерін түсінбеушілікпен байланысты, ата-ана міндеттемелеріне тәуелді болу қауімімен байланысты ыңғайсыздықты сезінеді, болашақ баланы, ал жастардың өздерін ата-ана ретінде қабылданбауымен байланысты, бұл біздің ойымызша, ата-ана рөлін жүзеге асыруға дайын болмаудың көрсеткіші болып табылады. Жоғарыда келтірілген нәтижелер ата-ананың тәрбиеге жеткіліксіз қатысуы және ата-аналардың оларды балалық шақта қабылданбауы сыналшылардың бұл тобында ата-аналарына деген теріс көзқарасты қалыптастыруға негіз болды деп болжауға негіз болады.

5. Балалық шақта ата-аналармен қарым-қатынастың теріс тәжірибесі бар ұлдар мен қыздар өздерін ата-ана рөлінде мүлдем көрмейтіндігімен түсіндіріп, қандай ата-ана бола алатындығын бағалай алмайды. Өзін ата-ананың рөлінде бағалай алмау, ата-аналарымен өзара әрекеттесудің сындарлы тәжірибесінің болмауына және қорғаныс механизмдерін белсендірудің салдарынан осы жастардың санасында ата-ана ретінде өзіндік тәжірибенің қалыптаспауына байланысты болуы мүмкін.

6. Ана бейнесі және әке бейнесі бала кезіндегі ата-аналармен қарым-қатынаста оң тәжірибесі бар қыздардағы ата-ана туралы көріністерімен өзарабайланысты.

Нақтырақ айтқанда, ана, әке және өзін әлеуетті аналар ретінде қыздар өздерін балалармен сенімді қарым-қатынаста болатын, мінез-құлық нормалары мен ережелерін мақсатты түрде тәрбиелейтін, балаға оптимизм, тыныштық ұялататын және оны проблемалардан қорғайтын, баламен қақтығыстары мен қарама-қайшылықтары жоқ, оған тәуелді емес және қажет деп санамайтын, баланы белсенді етуге мәжбүрлемейтін ана ретінде сипаттайды.

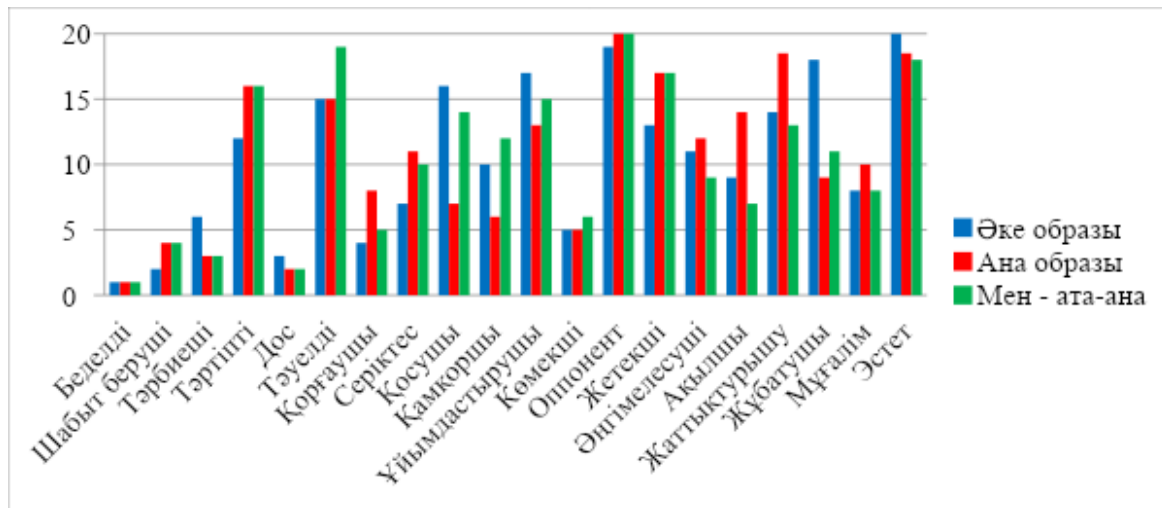
Сондай-ақ, қыздар өздерін, олармен бала сөйлесуге және пайдалы ақпарат алуға қызығушылық танытатын ата-аналардың ролінде көреді және зерттеуге қатысушылар өздерін өз аналарына ұқсатады (Сурет 1).

Сурет 1. Қыздар тобындағы ата-аналық рөлдердің құрылымын анықтау негізінде алынған әке, ана бейнесі және өзінің ата-ана ретіндегі көрінісі

7. Әкенің бейнесі және ананың бейнесі балалық шағында ата-анасымен қарым-қатынаста оң тәжірибесі бар жастарда ата-ана ретінде өзі туралы көріністерімен өзарабайланысты.

Алайда, ұлдар әке, ана және өзін әлеуетті әкелер ретінде ата-ана ретінде бағалайды, олар балаға үлгі және дос болып табылады, оның адамгершілік тәрбиесіне үлкен мән береді, баланы шабыттандыру, оған оптимизм қалыптастыру маңызды деп санайды, балаға практикалық іс-әрекеттер тұрғысынан көмектесуге дайын, баламен келіспеушілік жоқ, оған тәуелді болмауымен бағаланады. Сонымен қатар, ұлдар өздерін ата-аналардың ролінде көреді, олар баланы проблемалардан қорғай алады және өздерінің әкесі сияқты баланың бос уақытын ұйымдастыру жауапкершілігін мойнына алмайды, сондай-ақ баланы жазалауды қажет деп санамайды, олар өздерін аналарына ұқсастықтарымен бағалайды (Сурет 2).

Сурет 2. Ұлдар тобындағы ата-аналық рөлдердің құрылымын анықтау негізінде алынған әке, ана бейнесі және өзінің ата-ана ретіндегі көрінісі

Қорытынды

Ата-ана мәселесін түсінудің теориялық тәсілдерін талдай келе, біз ұлдар мен қыздарда бұл туралы түсініктер, оның ішінде ата-аналардың ықпалымен қалыптасады деген қорытындыға келдік. Біз ата-ана отбасындағы қарым-қатынастың басым түріне қарай жастардың әке және ана туралы ойларын сипаттап қарастырдық.

Айта кету керек, біздің зерттеу барысында алынған мәліметтер нақты ата-аналардың бейнелерінің және балалар мен ата-аналар арасындағы қарым-қатынас тәжірибесінің жастар арасында олардың ықтимал ата-аналары туралы көріністерін қалыптастырудағы маңыздылығын көрсетеді. Болашақта өздері ата-ана болуды жүзеге асыру кезінде олар әкесі мен анасына тән ата-аналық мінез-құлық үлгілерін қабылдайды деп айтуға болады. Ата-аналардың бейнесі және жастардағы өздерінің ата-аналары туралы көрінісі бала-ата-ана қатынастарымен байланысты.

Жалпы, отбасы құрылымдық және функционалдық өзгерістермен сыртқы және ішкі мүмкіндіктерге жауап беретін икемді жүйесін ұсынады. Бұл өзгерістерсіз отбасының функционалдығы үйлесімді емес, отбасы мүшелерінің де, жалпы отбасының да жеке өсуіне кедергі келтіреді.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, өмір сүру барысында балалар аға ұрпақтан басқа жыныстағы адамға, некеге, отбасына деген қарым - қатынас туралы көп білім алады, мінез-құлық нормаларын игереді деп айту керек. Мұның бәрі құнды, бірақ өмірдің қазіргі қарқынымен мұндай білімді берудің табиғи механизмі жеткіліксіз.

Сондықтан мектепте және ата - ана тәрбиесінде өскелең ұрпақтың болашақта өз отбасын құруға; ерлі - зайыптылық және ата - ана міндеттерін орындауға; балаларды тәрбиелеуге арнайы дайындығы да маңызды орын алуы керек.

Әдебиеттер тізімі

1. Концепция семейной и гендерной политики Республики Казахстан до 2030 года. [Электрон. ресурс]. – 2023. – URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1600000384> (қарастырылған күні: 01.04.2023).
2. Шнейдер Л.Б. Семейная психология. – 5-е изд. – Москва: Академический Проект, 2006. – 736 с.
3. Овчарова Р.В. Родительство как психологический феномен. – Москва: МПСИ, 2006. – 496 с.
4. Левикова С.И. Молодежная субкультура: учебное пособие. – Москва: Гранд: Фаир-пресс, 2004. – 607 с.
5. Карабанова О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования: Учебное пособие. – Москва: Гардарики, 2005. – 320 с.
6. Литвинова А.В. Родители и дети // Роль образов родителей в становлении личности ребенка. – Москва: Просвещение, 2004. – 187 с.
7. Левченко А.В. Опыт исследования образа отца и представлений о собственном отцовстве у молодых мужчин // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А.Некрасова. Серия: Педагогика. Психология. – 2008. – Т.14. – № 6. – С. 165-170.

А.Р. Мандыкаева¹, Г.Б. Капбасова², Д. А. Жансерикова³, Р. Т. Алимбаева⁴

¹Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

^{2,3,4}Карагандинский университет имени Академика Е.А.Букетова,
Караганда, Казахстан

Изучение образа родителей и представлений молодежи о своих родителях

Аннотация. Научная статья будет посвящена изучению проблем образа родителей, тесно связанных психологически с культурой семьи, представления молодежи о своих родителях и о себе как родителе. Для того чтобы усвоенные модели родительского поведения были положительными для ребенка, детско-родительские отношения должны быть эмоционально и духовно близкими, а любовь родителей к детям – главной ценностью семейной жизни. В таких условиях воспитание приобретает характер равноправного сотрудничества родителей и детей, основанного на уважении прав ребенка, поэтому вопросы, изучаемые в статье, определяют актуальность исследования.

В рамках этой работы мы сосредоточились на изучении взаимосвязи образов родителей и представлений об индивидуальном родителе у молодых людей, и многие авторы, которые теоретически исследовали важный компонент, определяющий отношение молодых людей к родительскому и родительскому поведению в будущем, с их представлениями о родителях, эмоциями, связанными с процессом воспитания ребенка, а также образ будущего ребенка и связывает себя с представлением себя потенциальным родителем. К проявлениям молодежи относятся индивидуальные родительские действия, планирующие и осуществляющие воспитательный процесс, образ жизни в родительских условиях, а также образы родительского поведения в целом.

Принимая во внимание образы двух родителей (отца и матери), мы решили всесторонне рассмотреть проблему с точки зрения эмпирического исследования. В связи с этим мы исследовали взаимосвязь этих образов и представлений о родителях у мальчиков и девочек, которые были целью исследования.

Достоверность полученных в ходе конкретного исследования результатов определяется путем проведения количественного и качественного анализа полученных эмпирических данных с использованием методик, соответствующих предмету и цели исследования.

Ключевые слова: образ отца, образ матери, семейное воспитание, защитные механизмы, эмоциональные отношения, детско-родительские отношения, ценностные отношения, родительский образ, образ поведения, ценностно-смысловой компонент, модель семьи.

A.R. Mandykaeva¹, G.B. Kapbasova², D.A. Zhanserikova³, R.T. Alimbaeva⁴

¹L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

^{2,3,4}Karaganda University named after Academician E. A. Buketov, Karaganda, Kazakhstan

The study of the image of parents and the views of young people about their parents

Abstract. The scientific article is devoted to the study of the problems of the image of parents, which are closely connected psychologically with the culture of the family, the ideas of young people about their parents and about themselves as a parent. In order for the learned models of parental behaviour to be positive for the child, the child-parent relationship must be emotionally and spiritually close, and the love of parents for children is the main value of family life. In such conditions, education acquires the character of equal cooperation between parents and children, based on respect for the rights of the child, i.e. the issues studied in the article determine the relevance of the study.

As part of this work, we focus on studying the relationship between the images of parents and ideas about the individual parent in young people, and many authors who theoretically investigate an important component that determines the attitude of young people to parental behaviour in the future with their ideas about parents, emotions associated with the process of raising a child, as well as the image of the future the child and connects himself/herself with the representation of themselves as a potential parent. The manifestations of youth include individual parental actions, planning and implementing the educational process, lifestyle in parental conditions, as well as images of parental behaviour in general.

Taking into account the images of two parents (father and mother), we decided to comprehensively consider the problem from the point of view of empirical research. In this regard, we investigated the relationship of these images and ideas about parents in boys and girls, who were the purpose of the study.

The reliability of the results obtained in the course of a particular study is determined by conducting a quantitative and qualitative analysis of the empirical data obtained using methods appropriate to the subject and purpose of the study.

Keywords: father image, mother image, family education, defence mechanisms, emotional relations, behavioural images, value relations, parental image, behavioural image, value-semantic component, family model.

References

1. Koncepcija semejnoy i gendernoj politiki Respubliki Kazahstan do 2030 goda. [The concept of family and gender policy of the Republic of Kazakhstan until 2030]. Available at: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1600000384> (accessed 01.04.2023).
2. Schneider L.B. Semejnaja psihologija [Family psychology]. (Moscow, Academic Project, 2006, 736 p.), [in Russian].
3. Ovcharova R. V. Roditel'stvo kak psihologicheskij fenomen [Parenthood as a psychological phenomenon (Moscow, MPSI, 2006, 496 p.)], [in Russian].
4. Levikova S.I. Molodezhnaja subkul'tura: uchebnoe posobie [Youth subculture: a textbook]. (Moscow, Grand, Fair-press, 2004, 607 p.). [in Russian].
5. Karabanova O.A. Psihologija semejnyh otnoshenij i osnovy semejnogo konsul'tirovaniya: Uchebnoe posobie [Psychology of family relations and the basics of family counselling: Textbook]. (Moscow, Gardariki, 2005, 320 p.). [in Russian].
6. Litvinova A.V. Roditeli i deti. Rol' obrazov roditel'ej v stanovlenii lichnosti rebenka [Parents and children. The role of images of parents in the formation of a child's personality]. (Moscow, Enlightenment, 2004, 187 p.). [in Russian].
7. Levchenko A.V. Opyt issledovanija obraza otca i predstavlenij o sobstvennom otcovstve u molodyh muzhchin. Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta im. N.A.Nekrasova. Serija: Pedagogika. Psihologija [The experience of studying the image of the father and ideas about his own fatherhood in young men. Bulletin of the Kostroma State]. (Moscow, Prosveshhenie, 2004, 187 p.).[in Russian].

Авторлар туралы мәлімет:

Мандыкаева А.Р. – психология ғылымдарының кандидаты, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің психология кафедрасының доценті, А.Янушкевич көш., 6, Астана, Қазақстан.

Капбасова Г.Б. – психология ғылымдарының кандидаты, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің психология кафедрасының профессор ассистенті, Университет көш., 28, Қарағанды, Қазақстан.

Жансерикова Д.А. – психология ғылымдарының кандидаты, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің психология кафедрасының профессор ассистенті, Университет көш., 28, Қарағанды, Қазақстан.

Алимбаева Р.Т. – психология ғылымдарының кандидаты, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің психология кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Университет көш., 28, Қарағанды, Қазақстан.

Mandykaeva A.R. – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Department of Psychology, L.N. Gumilyov ENU, 6 A.Yanushkevich Str., Astana, Kazakhstan.

Kapbasova G.B. – Candidate of Psychology, Assistant Professor, Department of Psychology, Karaganda University named after Academician E.A.Buketov, 28 Universitetskaya str., Karaganda, Kazakhstan.

Zhanserikova D.A. – Candidate of Psychology, Assistant Professor, Department of Psychology, E.A.Buketov Karaganda University, Str. Universitetskaya, 28, Karaganda, Kazakhstan.

Alimbaeva R.T. – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Department of Psychology, E.A.Buketov Karaganda University, Str. Universitetskaya, 28, Karaganda, Kazakhstan.